

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
 ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
 ČETVRTGOD. 25 D. POJEDINI BROJ

O šekelu i našem pokretu

Konstatiram sa zadovoljstvom, da je ovo po prvi puta, da se prije provedbe šekelske akcije započela rasprava o samom šekelu i o drugim pitanjima unutar organizacije. Isto je to po prvi puta, da se vodi agitacija u svrhu cijepanja jedinstva time, da se agitira za zeleni šekel. Ja ću o tome nešto da kažem, a ujedno i o drugim pitanjima, koja stoje u vezi s ovim. Iznijet ću neke činjenice, onako kakove jesu, koje su u uskoj vezi sa šekelom i s drugim bitnim pitanjima našega pokreta.

Šekel je kako znamo, u početku značio priznanje pripadništva ideji i u njemu je bila ograničena gotova sva dužnost prema organizaciji. Kako se s vremenom rad organizacije proširivao, dužnosti prema njoj su rasle, pogotovo kad je započeo konkretni rad u Erec Jisraelu. Ujedno nastala su cijepanja u nazorima u pogledu rada za galut i za Erec Jisrael. Te diferencijacije su s vremenom rasle i nezadovoljnici počeli su stavljati zahtjeve, u kojima su tražili da se njihovi postulatni primjene pri izgradnji Palestine. Da se to postigne, trebalo je dati izražaja tim zahtjevima na kongresu. To je omogućeno šekelom i sad je on poslao sredstvom, kojim se obilježuje partajstvo unutar organizacije. Ukratko možemo reći, nastala su tri tabora: desno krilo (mizrahij), sredina (klal-cijonisti) i lijevo krilo (radnici).

Sredina dolazila je uvijek kao majoritet na kongres, iako nikada nije vodila otvorenu borbu za svoj plavi šekel. Iz njezine sredine proizlazi najproduktivniji rad, ona čuva visinu nivoa pregovaranja na kongresu, spasa vodje, omogućuje finansiranje budžeta. No preko ovih činjenica se brzo predje i sve se to zaboravi. Klal-cijoniste vraćaju se iza kongresa zadovoljni kući i zatim rade ili ne rade, svaki prema svojim silama.

Mizrahij su desno krilo. Oni traže i naglašuju, da se ima izgraditi Erec Jisrael tako, kako to Biblija propisuje. U njihovom fanatizmu su disciplinirani do skrajnosti, ali bez stalnih direktiva, sada su u opoziciji, sada uz većinu, kako im to partijski interesi nalažu. Ovim jedinstvenim istupom pri kongresu dolaze oni do svojih uspjeha, koji se izrazuju konkretno pri izgradnji Erec Jisraela. (O tom ću kasnije govoriti).

Treća je grupa, krilo radnika u Erec Jisraelu i u galutu, grupa tako zvanih radnika. Oni ne istupaju kao jedinstvena cjelina u svim pitanjima, već prema partijskim interesima kao veće ili manje grupe. Prije kongresa razvijaju najveću agitaciju za šekel u galutu, a napose u Erec Jisraelu. Oni misle i ističu da imaju ključ izgradnje i da oni nose spas. To je lijepo čuti u programu. Sa svim mogućim sredstvima nastoje i oni da se dočmognu što većeg broja šekela, što više

služe se u Erec Jisraelu s onim istim sredstvima kao što mizrahi u Poljskoj. Njihovi delegati dolaze na kongres i oštro kritikuju rad cijionističke organizacije i sa svime su nezadovoljni. Kad nema Alije (useljavanja) viču, da je treba pokrenuti, a kad to uslijedi, nije ona po njihovom čefu. Zaboravljaju, da se ne može jedan narodni pokret skučiti u uski program partije, niti se mogu useljenici uniformirati.

Samo klal-cijoniste šute i k svemu vele amen. To je baš njihova najveća pogriješka, i time sve više gube na agilnosti, te izgleda da su tromi ili desinteresirani.

Pogledajmo kako se očituje upliv tih struja u konkretnom radu.

Desno krilo t. j. mizrahi dobilo je svojim uplivom stanovita važna mjesta u samoj upravi, a zatim počeli su podizati kolonije, u kojim su naseljeni isključivo njihove pristasaše. Uzmimo koloniju Hitin, koja je prva njihova kolonija. Lijep položaj, ali osamljena i udaljena od svakog tržišta. To je ali mizrahi tražio, da ih nitko tamo ne smeta. Sad dolazi jedna za poljodjelstvo važna tačka, dapače u Palestini najvažnija - opskrba s vodom. Hitin leži oko 180 metara iznad tiberijskog jezera, iz kojega se imade da dovede voda u koloniju, koja se mora motorima da diže na tu visinu. Izgradnja samoga vodovoda stajala je oko 5000 funti, a k tome još dolazi pitanje samoga pogona. (Betriebskosten). Jedan agronom, činovnik pokusne stanice cijionističke organizacije, rekao mi je: »Ta će voda biti skuplja od šampanjca«. Ali mizrahi to zahtjeva moćnim glasom i ta se stvar provadja. O kvalifikaciji samih kolonista, dalo bi se još mnogo govoriti. Tako se ne smije raditi.

Lijevo krilo je najenergičnije u svojim zahtjevima na kongresu i sredina mu uvijek popušta. Lijepo je čuti njihove programe, punih socijalnih i etskih motiva i ciljeva. Još ljepše se čita njihovo razlaganje u knjigama. I teoretski se mi svi slažemo. Ali glavno je ipak djelo, stvarnost tih ideja u životu. Tko me pozna znade da sam sklon radništvu i da stojim bliže radničkom pokretu, nego svi amateur-socijaliste. Ne ustajem ja protiv momentalna socijalna izgradnje, u koliko su oni osvarivi, ali sam odlučno protiv metoda: »Predigen Wasser und selbst Wein trinken«. Ja pitam upućene, šta je sa Herzlovom šumom, koja treba da čuva uspomenu našega velikana. O tome se na kongresu ne govori. Lijevo krilo, praktični čuvari toga amaneta, to ne iznaša, a sredina šuti. U rukama lijevoga krila i njihovih ljudi ležala je provedba te zamisli, jer klal-cijonisti su dali novaca i to dosta novaca. Zašto se neprestano traži, da se od budžeta pokrivaju deficiti Avodot Ciburiot, Solel Bone, Mašbir i drugih kooperativa i kvucot? Je li to onda produktivno,

kako to navadja haver Rothmüller? Zar je socijalno, da su radnici Solel Bone lošije plaćeni nego kod privatnih poduzetnika? Zar je u programu Hitahduta, da je u Mašbiru roba skuplja nego kod privatnog trgovca? Kako može haver Rothmüller da veli, da on hoće da predoči sliku današnje Palestine, kada on još ni jedan dan nije dolje proživio!? On ne može više da kaže nego što je čitao u novinama i brošurama ili što mu se njegovoj mašti usmije. Ja nisam nikada bio zato, da se taj problemi našega pokreta pred javnosti. Ali sam odlučno protiv toga, da ljudi autoritativno govore o stvarima, a da sami u tome nisu stručnjaci.

Iz toga svega se vidi, da je opredjeljenje šekelom važno i klal-cijoniste čine velikom pogriješku, da se oni ne naprežu, da dobiju što više delegata na kongresu. Ali nije dosta, da su oni majoritet po broju, oni moraju to biti i po postulatima. Oni moraju biti čuvari čistog, dubokog cijonizma našega genijalnoga vodje Herzla, koji leži u čistoći provadjanja zamisli u djelo. Nije dostatno ispo- vijedanje ideje, već njezino ostvarenje djelom. Herzl kroz na skroz idealista nastojao je, da riješi i ekonomska pitanja na najracionalniji način. I uz to je svoje vlastito zdravlje i imetak dao za provedbu ideje.

Treba dakle naglasiti, da izgradnja mora biti racionalna, njemački bolje rečeno »wirtschaftlich«. Pri izgradnji jedne zemlje ne mogu dominirati čuvstva. Isto tako, kako je važno pitanje namicanja kapitala, važno je i pitanje, kako će se upotrijebiti taj kapital. Na kongresu se odlučuje o radu za iduću godinu ali se i na kongresu ima da kontrolira, da li se u prošloj godini onako radilo, kako je bilo određeno.

Treba napokon da se osvijestimo, i da stupimo u drugu fazu rada, ne u ideološkom smislu, nego u smislu rada u galuti i u Erec Jisraelu. Ta tome je znak četvrti alija, tome je znak gibanje unutar židovskoga naroda. Ne treba tražiti žrtava, to je nemoralno. Treba tražiti suradnju svih, u galutu i u Erec Jisraelu, za Erec Jisrael. Treba svim silama potpomoći Keren Kajemet i Keren Hajesod. Ali treba uz to upozoriti ljude, da se može uložiti kapital korisno u Erec Jisraelu i time pomoći zemlji, a i samom sebi. Treba nastojati, da što više ljudi otputuje u zemlju, iako ne misle ostati tamo, da vide, šta i kako se radi. Ali u prvom redu ne smiju oni, koji su pozvani i po položaju i kvaliteti da rade za pokret, da stoje po strani, nego usred rada. Nije isprika za nerad, ako dotični pripada jednoj drugoj ideološkoj struji. Pogotovo to ne daje pravo neprestane kritike rada drugih. I mladu gospodu ovdje, na lijevom krilu, hoću da upozorim na, u ratu poznatu ali smiješnu figuru, »Kaffeehausstratega« koji su teoretski odavno bili pohjedivali sve voj-

skovodje i odlučivali ratom, ali samo u fantaziji.

Uvijek naglašujem i ne mogu dosta da istaknem: Erec Israe! je mala zemlja, naš vođa Weizmann je zove i »teškom zemljom« Osiriomašena i opustošena je ratovima. Vode nema svagdje na pretek, niti osobitih prirodnih bogatstva. Šume su uništene, zemlja isisana, malarija i močvare, konkurencija Arapa, pitanje Istoka, nenaviklost mnogih Židova na teški rad, golemo siromaštvo i bijeda istočnih masa, pitanje imigracije, pitanje novaca i t. d. Svaka ova riječ, znači problem, a kako li sve zajedno. I pod tim kompleksom problema, mora da se provadja najteži problem: izgradnja Erec Israe!a. Da li je baš tome Hitahdut našao rješenje, što neprestano ističe novi problem, socijalno pitanje, ne znam. Ja sam iz dna duše uvjeren, da će samo cijeli židovski narod i to uz najveće napore moći riješiti to grandiozno djelo, kojemu nema primjera u historiji. Smiješno je radi toga pitati, koji su interesi kral-cionista, koji ipak igraju glavnu ulogu pri izgradnji Erec Israe!a. Prvi je njihov interes, da se svaka funta uloži onako, kako bi što više produktivno djelovala za izgradnju. Trgovci i trgovcići ne trebaju novce kral-cionista, a pogotovo ne poduzetnici i industrijalci. Ali njihov novac treba zemlja isto tako kao mišicu radnika. Znači potpuno nepoznavali položaj u zemlji, ako tko iznaša tvrdnju, da se dolje osjeća jačanje jednog antisocijalnog fronta. Dolje se o tome ništa ne čuje, isto tako kao što se ne vidi borba Arapa i Židova. Dolje se čuje i zna, da lijevo knilo (radnici) traže uvijek sve to više novaca. Pa to je i razumljivo, a i pravo, jer oni nemaju ništa više osim snage svojih mišica. Njihovi su zahtjevi, da im se stavi, što više novaca na raspolaganje za izgradnju zemlje i s time smo svi suglasni, a i svi kral-cioniste. Ali jedan je postulat, koji se sve više ističe, a to je postulat, da taj novac bude uloženi zbilja produktivno u realnom smislu. Taj postulat mora biti lozinka kral-cionista pri sakupljanju šekela i pri kongresu.

Doduše moram da istaknem, da je kongres u današnjoj formi nedostatan, da rješava zahtjeve, koji se na njega stavljaju. U prvom redu, jer ne dostaje vremena, a što je i važnije, činjenica, da većina delegata nisu vidjeli zemlju o kojoj se radi i u kojoj se provadja rad. Kako oni mogu stvarno onda da prosude, što je nužno, kako oni onda mogu da prosude, da li je ono zbilja učinjeno, što je prošli kongres zaključio? Zar dostaju referati činovnika, koji čekaju, da dobiju apsolutorij? Kongres u Karlsbadu je isto tako nedostatan, kao kad bi Nijemci Amerike sazvali Reichstag u San Francisco i htjeli riješavati pitanja Reicha. Da se opet svaki kongres održi u Palestini, to je tehnički na dugi niz godina nemoguće. Ali da je svaki delegat, koji ide na kongres u ime 2000 sumišljenika bio u Erec Israe!u i tamo jedno vrijeme boravio i upoznao zemlju, to se može zahtijevati, jer danas to putovanje ne iziskuje više novaca nego put na Rivieru. To je jedan nužni zahtjev i sve dotle, dok to ne bude provedeno, ne će kongres moći da udovolji onim zahtjevima, koje se na njega stavljaju. Dakle ni je dosta platiti šekel i time se opredijeliti, nego je isto tako važno, da se pazi koga se šalje na kongres.

Htio bih još ukraliko da govorim o prilika-
ma ovdje. Imademo oko 7000 šekalim i pre-
težna je većina plavih. Velika se agitacija ne
provodi, jer se ovdajšnji cionisti ne razlikuju
od drugih kral-cionista, koji na sve kažu

amen. Ta i od ovih 7000 cionista teško je
izabrati 3 ili 4 delegata, koji imadu predu-
vjeft, koji se iz gore navedenih razloga tra-
že. Pa ne mogu, da se nadju nihi ljudi i us-
prkos toga broja šekela, da se provede agi-
tacija ma za koju stvar. Ne mogu dapače da
se nadju ljudi, koji će voditi tekuće agende
mjesnih organizacija. U prvom redu smjera
taj prikor na intelektualce. Zašto nije mogu-
će da se ostvari Savez seniora Bar Giore i
Judeje, koji bi trebao biti srce našega pokre-
ta i vodić naše omladine? Zagrijavati se za
visoke ciljeve je lako. I sada pitam, tko je
kniv, da je tako? Visoka ideja našega po-
kreta ili pojedini sumišljenici?

Ing. Hugo Zaloscer.

Kramari

Nema tome ni četrnaest dana, što sam
čitao članak — još u manuskriptu, što ga je
napisao Jona Avni za Gideon, koji se upra-
vo sprema u štampu. U tom prikazu pokreta
za radnu Palestinu dolazi negdje riječ »tela-
vivski kramar«. Lecnuh se kod toga izraza,
jer mi se učinio preoštrim. Pred četrnaest da-
na! Medjulim, dakle za vrijeme kratko i za
naš brzi vijek, srušile su sve novije i najno-
vije vijesti iz Palestine delikatnost onoga
ukusa, koji se zaustavio kod riječi neobične,
nenavikle, naoko surove. Dan a s me napunja
srdžba, kojoj je svaki izraz preblag, guši me
gnjev, da žigošem, što se dolje zbiva.

Lihva zemljom. Palestinska je zemlja po-
stala objektom jedne besramne, bezobzirne
spekulacije. Tlo, iz kojega hoće da izraste
novi židovski naraštaj, prelazi iz ruke u ruku,
od agenta do agenta. Cijena mu raste u ne-
dogledno, a čitav jedan lanac nesavjesnih
preprodavalaca brzo se skupio u beshidnoj
zaradi. Četvrti nas alija dariva novim poj-
mom: cionizam kao novčana spekulaci-
cija.

Je li potrebno ponoviti, da je baza izgra-
dne tlo? Kao vlasništvo čitavoga naroda po
principima Kerena Kajemeta. Već je Herzl po-
mišljao na opasnosti, koje će zaprijetiti, ka-
da se bude kupovala zemlja, kad se razvije
konjunktura za tlo, koje bi inače bilo malo
ili ništa vrijedno. Kasnije je osnutkom narod-
noga fonda utrt put nacionalnoj kolonizaciji,
koja će baš time, što zemlja ne će biti vlasni-
štvo pojedinca nego zajednice, onemogućiti
spekulativnu konjunkturu te će ujedno sama
ubirati povećanu vrijednost tla jednostavnim
posjedom, dok bi ga privatnik mogao u do-
ba, kad cijena tlu poraste, prodati i tako au-
tomatski dići cijenu i svakom drugom tlu. Na
londonskoj konferenciji, prvoj iza rata, uspje-
lo je proturati (sic!) zaključak, na koji se
danas već zaboravilo, da će naime javne in-
stitucije cionističke organizacije pripomoći
samo onu kolonizaciju, koja se bude stavila
na stanovište Keren Kajemeta, t. j. gdje će
tlo biti ne privatno nego narodno. Da se na
to zaboravilo, vidimo usprkos onima, koji se
tuže na tobože zapostavljanje privatne ini-
cijative, po rezultatima, do kojih je dovela —
već do danas! — ideologija neograničene
privatne inicijative.

Eno, što piše Glücksohn u Haarecu (čla-
nak uostalom, koji je — napisan na 8 stupaca
— pobudio svojim sadržajem ogromnu sen-
zaciju): » . . . kraj Tel-Aviva bila su neka
zemljišta na prodaju. Zastupnici društva jav-
noga karaktera (Keren Kajemet? Op. H. H.)
pregovarali su o kupnji . . . Ali najednoć
se skupi grupa spekulanta i agenata i pod-
agenata, koji dodadu dogovorenoj cijeni,

kolikogod je prodavalac zahtijevao, što više
natjecahu se, tko će da dade više, sve po-
radi međusobne konkurencije agenata, koji
su svojatali taj posao, svaki za sebe. I čim
bi kupnja obavljena, prodade kupac zemlju
drugima uz dobit od 50 postotaka
Voćnjaci u blizini Tel-Aviva, koji su pred
kratklo stajali 40 funti po dunamu, stoje danas
150. Polje, koje se pred 6 mjeseci nudilo za
30 funti dunam, prodaje se danas po 110 . . .
Poslovanje tih malih agenata pruža bogatu
gradju za psihologa, pače i za humoristu.
Čitavo jato tih trgovčića juri dan na dan u
najvećoj žurbi i uzrujanju, da prestigne kon-
kurenciju. Od zore već čeka pred vratima
prodavaoca, svaki od njih spreman da po-
visi cijenu, da ubije konkurenta, a pri tom
zastupaju svi zajedno istoga kupca — ili
uopće nikoga. Već i nežidovi sudjeluju kod
toga posla A i u galut se prenijela ta
bolest. U Poljskoj i u Litvi imade ljudi, koji
pretvoriše tlo Erec Israe!a u trgovačku robu.
Sve se to zbiva u neredu, brzini, a imade i
ljudi, koji prodavaju zemlju, koja im i ne pri-
pada, nego koju tek hoće da kupe itd, itd.«

Kako čudno zvuči u isti čas pismo prij-
atelja Altmana iz Palestine, publikovano u
posljednjemu broju »Židova«, napisano si-
gurno u čistoj i lijepoj namjeri. Ali njegov
prijedlog, da se jugoslavenski Židovi povedu
za primjedom American Zionist Common-
wealtha, t. j. da kupuju zemlju u Palestini,
gledamo sad u drugom svijetlu. Altmann ka-
že medju inim: »Kupac može zemlju
u svako doba prodati«. Prod a ti? Zašto? Ja
sam očekivao, da će reći »obradivati«. Nije
li bolje, da je uopće ne kupi, ako je može »u
svako doba« prodati? Dalje slijedi jedan
svježih radosnih epis današnje Palestine, jedan
optimistički prikaz četvrte alije i »maloga
kapitaliste«, ne bez žalca namijenjenog pro-
duktivnome elementu Erec Israe!a — židov-
skom radniku, pioniru, halucu. Halucu? Ta
haluc piše! Da, piše: »To djeluje kao zaraza,
pa je teško ostati po strani Zaraza.
Nije li to ona zarazna bolest, koju je Glück-
sohn spomenuo?

Širi se kao epidemija. Već je zahvatila i
galut. U Poljskoj su židovski kramari stvorili
naročite male burze, gdje se trguje palestin-
skom zemljom. Tražnja i ponuda. Idilične li
slike!

Poljski je ministar finansija monopoli-
zovao neke privredne grane, koje su dosada
bile glavna zarada širokih židovskih slojeva.
Poljske se finansije saniraju na štetu Židova.
Kad smo po prvi puta za to čuli, ne mogo-
smo znati, dokle će se razviti posljedice.
Eno propale židovske egzistencije traže za-
mjenu, novo vrelo prihoda. Tako daleko, da
je postalo potrebno ustrojiti posebni komite,
koji će u Poljskoj bditi kao kontrolni organ
nad tim spekulativnim kupnjama i prodajama.
Jalova li posla! Kramarski će mozgovi naći
puteve, kojima se obilazi.

Ta pojava nije ostala nezapažena ni u
nežidovskom svijetu. Oficijelni organ Vati-
kana »Osservatore Romano« donosi 11. ja-
nuara dopis svoga jerusalimskoga dopisnika,
koji dijeli palestinske useljenike u 3 razreda.

»1. Idealistički cioniste, kojih ima malo; 2.
Oveća grupa imigranta iz Rusije i Poljske,
koji dolaze u Palestinu, da poboljšaju svoj
položaj. Mnogi od tih ljudi su spekulanti bez
religioznoga ili historijskoga duševnoga po-
gleda. 3. Prosti paraziti, koji se nadaju, da
će uz pomoć cionističkih fondova dobro
proći i lako živjeti«. Tako piše novina, do-
duše antisemitska, ali istina ostaje istina, pa

dolazila ona i iz usta protivnikova u pretjeranoj formi.

Ne mogu a da se tom prilikom ne vratim još jedamput na uvodničara preprošloga broja »Židova«, koji pišući o cionizmu srednje linije i napadajući na Hapoel Hacaïr izgleda, da je izabrao najnezgodniji čas za pitanje, gdje imade više idealizma i pregaranja. Zaista je prije svega jasno, gdje ga uopće nema. Oni, koji su zlorabili ideale naroda upotrijebivši ih kao meku, kao hvalospjev svojoj robi; oni, koji trguju »cionskom ljubavi«, kao što se trguje burzovnim artiklom, kojemu se diže cijena; oni, koji najozbiljnije ugrožavaju daljnji razvitak mladoga židova; ti elementi zaista ne pregaraju.

La patrie est en danger. Upozorio sam na taj Arlosorovljević citat iz francuske revolucije u drugom savezu: onda je falio novac.

I opet je domaja u opasnosti. I opet falio novac. Nacionalni novac čitavoga naroda. I što više priteče privatnoga novca, izgleda ne uvijek u pomoć, nego na štetu Erec Israela, tim više treba opće narodnoga novca, tim jači treba da bude prije svega Keren Kajemel, a uza nj Keren Hajesod. Jer taj ogromni val protesta, što nam dolazi iz Palestine, nije tek riječ duhovitih žurnalista, niti je osveltni kritik razočaranih, zaprepashtenih pionira, koji hoće da objese krivce, nego je to zov za postojnost naših nastojanja i moralnih i materijalnih. Samo jaki Keren Kajemel, koji će moći da kupi dosta zemlje i jaki Keren Hajesod, koji će na toj zemlji moći da naseli produktivne elemente, mogu da stanu na put spekulaciji. To uvidja danas ne samo radnik. Opasnost je postala očita i centru. U jednom od posljednjih brojeva »Jüdische Rundschau« diže Adolf Böhm svoj glas te poziva stam-cioniste, da uvide, kuda vodi takova zemljišna politika i da joj stanu na put. Adolf Böhm je bio i na londonskoj konferenciji onaj, koji je zahtijevao čuvanje nacionalnih interesa i u proslijetku toga staništa zahtijeva danas, da se privatnoj inicijativi bezglavo ne prepusti činiti, što ju je volja.

Možda je tom prilikom potrebno da istaknem nešto, što se razumije samo po sebi. Ali valja i to reći, da se ne bi u šekelskoj kampanji i opet demagoški iskrivilo stanovništvo Hapoel Hacaïra: I mi smo za privatnu inicijativu. Za poštnu produktivnu inicijativu. I mi želimo, da privatni kapital udje u industriju i zemlju, u gradove i sela.

U tu svrhu mu pružamo nuku i hoćemo da mu dademo svaku pomoć. Hapoel Hacaïr i židovski radnik uopće nije prema tome protiv svakoga individualnoga pokušaja. On se bori tek protiv pokvarenoga štetnoga ulicaja privatnoga kapitala, kao što ga sad gledamo. I u toj će borbi ustrajati nepokoleljivo usprkos svemu pričanju, što ga šire stanoviti krugovi u Palestini, kao na pr. onom o korupciji u Erec Israelu i o protekciji radničkoga, a osobito istočnoga elementa. Ja o tome ovdje ne bih progovorio, da ta fama nije doprla i u naše krajeve i da nije zahvatila već i one, kod kojih bi po cionističkoj tradiciji i izobrazbi i po njihovom položaju unutar pokreta bilo očekivali, da će moći da sivre svoj sud bez prebrzoga upliva, nego mjereći sve motive pro i contra. Zašto eno razloga više, da zbijemo naše redove i da se odupremo toj »Verknöcherung« cionizma u Jugoslaviji, jer samo organizovani moći, ćemo da uspijemo u onome, što nam je pred očima.

Domaja je u opasnosti! Taj nam zov dolazi iz Erec Israela, da se skupimo u jedan

front borbe i otpora, koji ne će dopustiti, da i židovski nacionalizam postane vašarskom robom, vrelom prihoda onakovih »dobrih patriota«, kakovih imade dođuše u svih naroda, ali koje bit cionizma sama po sebi isključuje.

Hapoel Hacaïr ne će rasulo, nego jačanje cionističke organizacije i kao što dosada, tako će joj i odsada posvuda, a i u Jugoslaviji, stajati na raspolaganje, kad se radi o dobroj stvari. Hapoel Hacaïr Jugoslavije stoji zato unutar zemaljske organizacije, kojoj hoće da daje impuls zdravoga i realnoga života. Stoga će u ovoj šekelskoj kampanji zeleni šekel biti simbolom mladoga cionizma, kojemu je glavni postulat, produktivna narodna radna zajednica u Erec Israelu.

Hans Hochsinger.

Ferijalno omladinsko naselje

I.

Ferijalna omladinska naselja ostvarili su od cionističke omladine prvi puta holandeski studenti. Oni su ideju za to naselje preuzeli od engleskih boj-skauta, koji su prvi stvorili takvu naseobinu ili kemp (engleski »camp«).

Što je bila zadaća kempa? On je u prvom redu izrasao iz potrebe omladinskoga pokreta, da se oni ljudi, koji su se inače sastajali samo na sastancima, na kraćim ili dužim izletima, nadju jedamput zajedno na jednom mjestu kroz duže vrijeme (otprilike 6 nedjelja). Jer na koncu konca nije isto, da li se ljudi sastaju samo u sobi ili na izletu kroz dan dva. Već izlet od nekoliko nedjelja znači za učesnike mnogo više, nego li mnogo izleta po jedan dan. Znači više stoga, što na takvom izletu »okopne« ljudi, koji su inače hladni, zakopčani, rezervirani. Ljudi se upoznaju i otkrivaju; vidi se, tko imade smisla za zajednički izlet, a tko je egoist itd.

No ipak takav zajednički izlet još uvijek nije najsavršenije sredstvo za stvaranje potpune zajednice, za posvemašnje upoznavanje pojedinih ljudi i za slične stvari. Jer svaki dan i svaki sat na takvom izletu donosi novih iznenadjenja, koja nekako odvrćaju pozornost od učesnika, pa je svraćaju na vanjski svijet, na prirodu ili na ljude, koji izletnicima dolaze u blizinu. A onda: ima mnogo ljudi, koji i na takvom izletu ne mogu da se potpuno izžive, koji i tu ostanu zakopčani i strani.

I tako nastaje potreba, da se skupe ljudi i na jednom mjestu i na duže vrijeme. Tu, gdje su upućeni jedan na drugoga i gdje nema gotovo ništa, što bi im moglo skrenuti pažnju izvan zajednice — tu je najzgodnije mjesto za stvaranje zajedničkoga života, za povezanost i bratstvo.

A što se radi u kempu? U glavnom se život sastoji u fizičkom radu (bilo da se pomaže pri žetvi, bilo da se uče kakvi zanati: storaliju, knjigovez itd.), tjelesnim vježbama i igrama. Kod toga ne smije stvar preći u šalu, nego treba da se kemp shvati ozbiljno, a opet mu nije svrha, da bude mjesto, gdje će se zaista savršeno izučiti kakav zanat. Nego taj život mora da bude rad i zabava, napor i oporavak.

II.

To bi bio značaj kempa, kako ga obično sretamo. (Jasno je, da su skauti imali još i drugih stvari n. pr. obuka u različnim skautskim poslovima itd.)

Ponešto je od njega različan tip onih ferijalnih naselja, koje je ostvarila češka židovska omladina, organizovana u Thelet-lavanu (modro-bijeli). Na jednoj od njih, u staroj Libavi, bio je i Arje Weinberger (Karlovac), koji je o njoj napisao instruktivan člančić u novembarskom Vjesniku Saveza Židovskih Omladinskih Udruženja

Razlike izmedju engleskog kempa i toga češko-židovskoga naselja izviru iz različnih zadaća. Dok kemp ima da bude ugodan ferijalni boravak, thelet-lavansko naselje ima da omladinu privede radu. Jer to je danas najvažniji zadatak židovskoga omladinskoga pokreta. Nama je svima jasno, da će Palestinu izgraditi samo produktivni radnici. A nažalost vidimo, da židovska omladina (i cionistička!) još nije našla put k radu. I sad treba da joj se taj put što većma olakša. Treba da joj se dade mogućnost, neka jedamput u ferijama, bez prekida svojih studija ili svoga dotadašnjega zvanja, tako reći bez obveze — pokuša raditi. Eto, to je svrha tih naselja, koja se s pravom zovu radne naseobine.

I zbog toga ostaju svi oni zadaci, koje su sebi postavili kempaši. Ali im pridolaze neke nove zadaće. Prva je dabome: što ozbiljniji rad, što većma ustrajnost u naporu, jer ćemo samo tako prokušati svoje sile i vidjeti, jesmo li sposobni za produktivan tjelesni rad, hoćemo li prema tome moći da u Palestini budemo zdravi dijelovi radne Palestine.

Osim toga tjelesnoga rada ima naseobina i duševni zadatak. Tu se drže različni kurzevi, koje omladina ne može da drži inače, tu se upoznaju različita područja (n. pr. hebrejski jezik!; palestiniografija; cionistička pitanja; odgojni problemi), koja se onda unose i u pojedine omladinske grupe, koje su »izaslale« pojedine članove na naselje tako reći kao svoje delegate.

III.

Time je opisni dio toga članka završen. Dolazi dio zahtjeva:

I židovska omladina Jugoslavije hoće da ostvari ideju naseobine. I ona hoće, da se sastane na duže vrijeme na jednom mjestu, pa da tu u zajedničkom radu i životu još većma ojača povezanost pojedinih grupa i društava. Za ostvarenje toga cilja treba joj podesna zgrada, koja bi mogla da u sebe primi 40—60 omladinaca (zasad je, čini se, u Jugoslaviji nemoguće ostvariti naselje, gdje bi bila i ženska i muška omladina, pa bi trebalo učiniti dva odijeljena naselja, ali po mogućnosti u blizini), a moralo bi da bude mjesta za jednu ili dvije radionice. Blizu neka je voda, gdje se može kupati.

Svakako je potrebno, da o toj stvari vode brigu i ljudi izvan Radnoga Odbora Saveza Žid. Oml. Udruženja, jer je to jedna cionistička zadaća, koja bi pokrenula opet u omladini halučko pitanje i dala nekolicini poticaj, da promijene

zvanje. A drugima bi barem ulila ljubavi i poštovanja prema radu i radnicima učvrstila cionističko znanje i cionističku svijest, ojačala povezanost omladine, obnovila novim pogledima omladinski rad — i time dala svježine čitavom cionističkom pokretu Jugoslavije.

Cvi Rothmüller.

Keren Hajesod

Amerika. Keren Hajesod kampanja u New Yorku počeo je 16. februara velikim mitingom u Carnegie-Hall. Prema izvještajima gospode Neumanna i Zeldina, direktora Keren Hajesoda za New York, mogu da se očekuju dobri rezultati te kampanje. Uredjene su sve predradnje, da organizacioni aparat uzmogne uredno funkcionirati.

Izvještaj g. Neumanna o akciji Keren Hajesoda u čitavoj zemlji pokazuje, da svuda vlada za K. H. bolje raspoloženje nego ikada ranije. Kampanja će se provesti u 43 grada i u 19 država, a u mnogim će se gradovima provesti akcija tek u proljeće. Ima nade, da će ovogodišnja kampanja donijeti 4 milijuna dolara.

Engleska. Kampanja K. H. u Engleskoj razvija se dalje. U čitavoj se zemlji živo radi. Kad se g. Sokolov vrati s kontinenta, posjetit će najprije Swansea; ovdje a i u Cardiffu intenzivno se spremaju, da dočekaju g. Sokolova. Ovom će dočeku prisustvovati i delegati manjih općina iz južnog Walesa. U Swansea i Cardiffu održat će se veliki mitinzi i svečani banketi, kojima će prisustvovati načelnici spomenutih gradova. Sokolova će pratiti dr. I. Olsvanger. Medjutim je u Leedsu dr. I. Olsvanger predočio za K. H. udruženje krojača i radnika u pomodnim radnjama. Ovo je prvo židovsko stručno udruženje u Engleskoj, koje pristaje uz cionizam, pa se odmah i obvezalo, da daje neke doprinose K. H-u.

Gosp. Guedalla, predsjednik engleske cionističke federacije, posvema potpomaže ovu akciju Keren Hajesoda. Nedavno je bio zajedno sa g. drom. I. Olsvangerom u Newcastleu i Sunderlandu. Zajedno s drom. Goldsteinom posjetit će Manchester, pa će u Hellu Brighton i u nekim drugim mjestima održati agitacione govore.

Uopće se može da kaže, da kampanja u Londonu dobro napreduje. Dosada su u mnogim četvrtima osnovani komiteji, pa se može da započne ubirati novac na temelju sakupljenih obveznica. U svemu rade neko 20 komiteja Keren Hajesoda u pojedinim dijelovima glavnoga grada.

Istočna Galicija. Iz Lavova javljaju, da je djelatnost za Keren Hajesod u Stanislavu u posljednje vrijeme znatno napredovala. Broj potpisnika obveznica za K. H. neprestano raste. Novo osnovani mjesni komite nastoji, da čitavo židovsko pučanstvo predobije za Keren Hajesod, pa je u toj stvari već postignuo dobre rezultate.

Rumunjska. Akcija se u čitavoj zemlji provodi veoma intenzivno. U Bukareštu su osnovani komiteji Keren Hajesoda, pa se već počeo da ubire novac na temelju potpisanih obveznica. Trodnevni boravak Sokolova u Jassy-u djelovao je vanredno; sakupljeno je 900.000 leja i prije, nego što su komiteji preuzeli rad, pa taj iznos znači dobar početak rada za Keren Hajesod.

I u malim gradovima dobro se i uspješno razvija rad. U ovim su mjestima radnici izdali proglas, u kojem pozivaju Židove, da podvostruče svoje doprinose ili da ih u najmanju ruku povise za 50 posto. Ima nade, da će se naknaditi šteta, koja je na početku kampanje bila nastala zbog odugovlačenja u radu.

Južna Afrika. Iz Johannesburga javljaju, da se radnici Keren Hajesoda u Južnoj Africi živo trude, da se kampanja, što uspješnije završi. Gosp. Benzion Stein prošao je tako reći svu zemlju, pa je posjetio veoma mnoge općine. Dosada iznosi rezultat njegovih posjeta L 1045, ali je veoma vjerojatno, da će se moći ubrati mnogo veća svota, jer se u mnogim gradovima još nije ubrao sav obećani novac.

Erec Jisrael. Dobro napreduje i akcija u Erec Jisraelu. Broj potpisnika obveznica u godini 5685. prekoračuje ukupan broj svih potpisnika ranijih godina. Centralni komite K. H-a u Palestini razaslao je svim lokalnim komitejima okružnicu, u kojoj ih poziva, da odašalju zastupnike u cen-

tralni komite za Palestinu, koji će se doskora sastati, da bira egzekutivni odbor.

U Jerusolimu se pod predsjedanjem prof. Margolisa održala skupština Židova što potječu iz Engleske i Amerike. Na toj su skupštini referirali Kaplansky i dr. Helfmann o Keren Hajesodu. Prisutni se obvezaše, da će za koji dan početi da sakupljaju subskripcije za Keren Hajesod.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Put dr. Weizmanna u Ameriku. Predsjednik svjetske organizacije prof. dr. Weizmann otputovao je parobrodom »Olympic« na 4. februara u Ameriku iz engleske luke Southampton. Svrha je njegova puta, da dovrši već lani započete pregovore s necionistima o njihovom ulasku u Jewish Agency i o planu društva Palestine Investment Corporation (društvo za investiciju kapitala u Palestini). Istim je brodom otputovao u New York i sudac Bernard A. Rosenblatt, američki član cionističke Egzekutive. Sudac Rosenblatt bio je pred kratko vrijeme u Palestini, pa je ondje pomogao da se organizira »Unija židovskih gradskih uprava« (Jewish Municipal Union). On će nastojati, da u Americi plasira zajmovne bonove za tu Uniju.

Kolonel Kisch u Americi. Upravitelj političkog odjeljenja palestinske Egzekutive u Jerusolimu, Kolonel Frederick H. Kisch boravi sada u Americi. Pred neki dan primio ga je engleski poslanik u Udruženim državama sir Esme Howard. Kolonel Kisch je informirao engleskog poslanika o razvitku i napretku cionističkog djelovanja u Palestini. Za vrijeme svog boravka u Washingtonu razgovarao je H. Kisch s vrhovnim sucem g. Louis D. Brandeisom, nekadanjim vođjom cionističke organizacije u Americi. Kolonel Kisch razgovarao je i s prof. Elwood Mead-om (Prof. Mead bio je pred neko vrijeme u Palestini i na zamolbu Egzekutive izradio stručan izvještaj o židovskoj poljoprivrednoj kolonizaciji u Erec Jisraelu. Op. ur.). Iza razgovora s prof. Mead-om izjavio je Kisch, da se prof. Mead više nego ikada prije interesuje za Palestinu pa hvala cionističkoj djelatnosti vrlo optimistički sudi o njenoj ekonomskoj budućnosti. Cionistička organizacija za Ameriku i američki odio Keren Hajesoda prirediše 5. februara svečani prijem u čast Kolonelu Kischu. Ovom je zgodom K. Kisch izrekao govor o razvitku i napretku Palestine. Govorio je o činjenicama i interpretirao ih u svijetlu njegovog dvogodišnjeg iskustva. U Palestini egzistira židovska domaja, koja je osigurana javnim pravom. Židovi i Židovke, koji je nastavaju trude se i natječu, da dostojno naše tradicije ondje izgrade društvo i kulturu, da stvore ondje nešto, što će osvjetliti našu sadašnjost, nešto, što će možda u budućnosti stvoriti neko naziranje na svijet i neki naročiti način života, a ne će biti blagoslovom tek nama, nego i čitavom ljudstvu. Svi će se složiti u tom, da je za svakošta nešto veliko i lijepo saradnja u renesanci Židovske kulture i u socijalnom razvitku Palestine. Mandat određuje, da je mandatarna vlast odgovorna za stvaranje uvjeta i mogućnosti, što će osigurati izgradnju židovske domaje u Palestini. Cionistička je organizacija zadovoljna mandatom, jer nam daje mogućnost, da izvršimo naše spasenje iza dvije hiljade godina, za kojih nam to nije bilo dano. Cionistička Egzekutiva ne odgovara za vladu i upravu zemlje, a i ne traži ovakovu odgovornost: svrha je naše organizacije administrativna, organizacija nam je u Palestini podijeljena u ove odjele: politički, radni, poljoprivredni i kolonizacioni, trgovački i industrijalni, gospodarski te finansijski odio. Politički departement imade dužnost, da u jednu ruku brani i zastupa interese židovske kod upravne vlasti, a u drugu, da se trudi, te bi održao dobre veze s ostalim dijelovima palestinskog pučanstva i učinio ih što boljima. O Arapskom pitanju rekao je K. Kisch, da je u posljednjim dvim godinama znatno napredovalo prijateljsko sporazumijevanje obadviju stranaka. Sporazum može da bazira samo na obostranom međusobnom povjerenju, a najbolje su osnove tog povjerenja zajednički interesi. Arapi Palestine počeli su da uvidjaju, te Židovi dolaze u zemlju, da daju a ne da uzimaju i da će zasigurno procvasti zemlja vezanjem židovskoga naroda uz nju. Želimo da podignemo životni standard Arapa pa i iz egoističnih motiva, jer ne ćemo, da naš standard bude nesnosno nizak. Hoćemo, da se sva

zemlja obnovi i podigne. Ovo uvidja masa arapskog pučanstva, felasi, pa se nedavno udružila u seljačku stranku, koja saradjuje sa našim kolonistima prema planu poljoprivredne reforme i rekonstrukcije. Oni, što su prije iskorišćivali ove arapske seljake i radnike vide, da im položaj ugrožava ideja slobode i pravednosti, koju unose naši useljenici, a to je i osnovni razlog njihove protucionističke operacije.

Dalje je govorio o imigracijom departmentu. Djelatnost toga odjeljenja počela je u galutu u uredima, koji postoji u mnogim emigracionim centrima zbog registracije i izbora palestinskih useljenika.

U tim se uredima daju imigrantima sve potrebne informacije i upute o prilikama u zemlji, o potrebi radnih snaga i t. d. i olakšavaju useljenicima pribavu viza i svega što je u vezi s putovanjem u Palestinu. U Palestini se dočekuju useljenici u lukama, pa im se olakšava put do rodjaka, što stanuju u Palestini ili se potraži za njih kakav rad. Imigracija useljenika, što traže rad ograničava se i udešava prema apsorbcijonoj sposobnosti zemlje. U jeseni 1923. vladala je golemo besposlica, pa se takova imigracija morala veoma da ograničiti i suzi; u decembru te godine spao je mjesečni broj useljenika na minimum, iznosio je 420 ljudi. Izgradnjem i razvitkom duhanske industrije i pomaganjem građevne djelatnosti a i drugim sredstvima nije samo uklonjena nestašica rada, nego se je uvećala i imigracija. A augustu 1924. je mjesečni broj useljenika dostigao svoj maksimum (2700 useljenika), a prosječno se od jula do decembra te godine useljavalo 2000 ljudi. Palestina je tako počela da igra vidnu i stvarnu ulogu u općem židovskom seobenom problemu. Radni departement mora u jednu ruku da pomogne novim imigrantima, kako bi što prije našli zarade, a u drugu ruku brine se i nastoji, da se izvode javni radovi (gradnja cesta i ulica) ondje, gdje će se razvijati židovski rad. Ovaj departement radi u vezi s imigracionim odjeljenjem, a pored toga potpomaže radničke organizacije u zemlji. Poljoprivredni i kolonizacioni rad dobro uspijeva. Ima važan psihološki faktor, koji je u uskoj vezi sa židovskim poljoprivrednim radom u Palestini. Nekoć su mnogi od naših kolonista s nekog idealističkog gledišta držali, da su njihove farme i njihove krave dijelovi židovske obnove u Palestini. Danas vidi židovski kramar u kravi samo govedo, što mu svake nedjelje mora da daje izvjesni kvantum mlijeka, pa zna, ako se ne dogodi ono, što on očekuje, da nešto nije u redu. I profesor Elwood Mead sa sveučilišta u Kaliforniji, koji je posjetio Palestinu, pohvalio je naš razvitak u Palestini na ovom važnom području. Kolonizacionom departmentu priključena je i poljoprivredna pokusna stanica, koja znanstveno ispituje mogućnosti poljoprivrednog razvitka Palestine, pa o svojim rezultatima izvještava kolonizacioni departement.

Trgovački i industrijalni departement palestinske Egzekutive je u glavnome informacioni ured, koji skuplja i daje sve informacije i upute o stvarima i predmetu svođa resora. Nastoji da stupi u vezu sa svima, koji se interesuju za industrijski razvitak Palestine ili na osnovici privatnog gospodarstva rade na tom području u Palestini. U rijetkim i izuzetnim slučajevima, daje taj departement malene zajmove onima, koji trebaju neku pomoć, da se gospodarski emancipiraju. Zatim spominje Kisch neka novija tvornička poduzeća, kao tvornicu cementa u Hajfi, koja stoji gotovo jedan milijun dolara, a doskora će biti dovršena, tvornicu sapuna i ulja u Hajfi, pa solanu u Atlitu, koja producira sol metodom isparivanja. U Tel-Avivu postoje dvije nove tvornice, tvornica svile i tvornica krzna.

Naše škole, u kojima je dakako jevrejski nastavni jezik, polazi 12.800 djece. Taj je broj za 1400 veći od broja djece, koja su lani polazila naše škole. Palestinsko pučanstvo sve više sudjeluje u podmirivanju troškova našega školstva. Godišnja školarina iznosi godišnje više od 100.000 dolara. Gradska uprava u Tel-Avivu dat će ove godine 4000 funti za školstvo, dakle četiri puta više nego lani. U posljednjem četvrtgodištu otvorena je u Hajfi visoka tehnička škola prema uzoru evropskih i američkih instituta te vrste.

Rad na području školstva i odgoje kruni sveučilište na Skopusu, u jednom od najljepših krajeva svijeta. Sa brda, na kojem je univerza širi se vidik prema istoku na Mrtvo More i moapska brda, a prema zapadu na stari dio Jerusolima. Sada postoje već instituti za kemiju i mikrobiologiju i

instituta za židovsku znanost. Prva dva instituta nastala su u glavnom velikodušnošću američkih židovskih liječnika, a judaistički se institut mogao da otvori zbog lijepog, vanrednog dara g. Felixa Warburga. Lord Balfour doći će u proljeće u Palestinu, da formalno otvori jerusalimsko sveučilište.

I na području zdravstva dužuje Palestina mnogo velikodušnosti američkih Židova. Bolničku organizaciju »Hadasa« podržava u glavnome američka ženska organizacija, po kojoj je i »Hadasa« dobila svoje ime. Joint je uvelike potpomogao tu organizaciju pored Keren Hajesoda, koji je dao godišnji doprinos od 100.000 dolara, a to čini 25 posto svih izdataka. Druga velika medicinska organizacija u Palestini jest »Kupať Holim« ili bolesnički fond radničke organizacije; 40 posto njenog budžeta pokriva Keren Hajesod. Jointu treba zahvaliti što je podržavao udruženje za suzbijanje malarije i Rockefellerovoj zakladi, što je dobavljala personal za liječenje i uništavanje malarije. Financijski departement provodi knjiženje i računovodstvo svih tih spomenutih odjeljenja. Knjige se vode uzorno i ne zaostaju za knjigama palestinske vlade. Što se tiče Jewish Agency i Investment Corporation upozorio je K. Kisch na referat Louisa Marshalla, što ga je održao na konferenci u februaru prošle godine. Cijonistička organizacija misli da je zadaća svih Židova, da se Palestina izgradi tako, te bi bila domaja svim Židovima, koji bi htjeli da u nju udju. Ovo je mišljenje izraženo u mandatu, a u točki, koja govori o Jewish Agency. Cijonistička organizacija ne će da ima monopol na razvitak Palestine, pa je gotova, da dijeli prava, koja ju idu, s ostalim dijelom Židova, ako oni hoće da zajedno s njom snose teret ove velike i znatne zadaće. Palestine Investment Corporation nastala je zaslugom američkih Židova. Osnovica židovskog života u Palestini se širi. U Palestinu dolaze sve veće mase Židova, što izradu iskustva na različitim područjima privrede. Tako se razvija sve veći teren za dobar industrijski i ekonomski razvitak na osnovi privatnog gospodarstva, a naročito za one Židove, što dolaze u zemlju sa nešto novaca, ali im taj novac ne dostaje, da u Palestini osnuju onakova poduzeća i onakove tvornice, koje su imali u istočnoj Evropi. Ima mnogo nade, da će planirana Palestine Investment Corporation nakon nekog vremena eksperimentiranja moći da nadje dobra područja i dobre prilike za investiciju tako, da će uistinu materijalno potpomoći razvitak zemlje i podići broj imigranata.

Palestina igra veliku ulogu u riješenju općeg problema židovske emigracije i u problemu pomoći onim masama, koje moraju neprestano da sele, a daje izvanrednu priliku za razvitak židovske kulture. Ovo je dovoljan razlog, da se opravdano traži potpora svih Židova, bez obzira na boku njihovog političkog naziranja. Temelj ovakvog skupnog rada, kojim će se pomagati Židove, što hoće da se nasele u Palestini, ali nemaju zato dovoljno novaca, mora da i dalje bude Keren Hajesod.

Izbori za »Zemaljski savez židovskih općina u Pruskoj«. Dne 1. februara provedeni su uz veliko i živo sudjelovanje izbornika prvi izbori u »Zemaljski savez židovskih općina u Pruskoj«. Dosada nije ni u jednoj zemlji Njemačke postojala neka centralna organizacija Židova, premda su se njemački cijonisti već nekoliko godina trudili, da se židovstvo Njemačke organizuje u jedan savez na bazi parlamentarne organizacije sa slobodnim izborima. Dokraja asimilovano i maušelsko krilo njemačkih Židova prema doktrinama svojih vodja i zbog negativnog stava prema svakom aktivnom židovstvu, ne voli da bude inicijatorom kakovog pozitivnog aktivnog organizovanja Židova. Može se dakle kazati, da je zasluga cijonista, što je redovima njemačkih Židova potresla živa izborna borba za jednu židovsku organizaciju. Cijonisti su ušli u izbore sa listom tako zvane »Židovske Narodne Stranke« (»Jüdische Volkspartei«). Medjutim je »Poale Cijon« ušao samostalno u izbore, pa su zapravo cijonisti postavili dvije liste. Asimilantski dio pruskih Židova ušao je u izbore pod imenom »Liberalne stranke«, jer su njihovi ljudi, kako vele, religiozno liberalni. U tom je krilu dakle i čuveni »Centralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens«. Tom je »Centralverein« isto kao i našem »Narodnom radu« u Zagrebu bila izbornom parolom: »protiv cijonista«. I tu je parolu njihovo krilo provodilo veoma konzekventno. Plagirajući

čuveno Zinovjevljevo pismo iz oktobarskih izbora u Engleskoj, uspjeli su, da jedan od najuglednijih njemačkih dnevnika »Berliner Tagblatt« na veoma vidljivom mjestu dan prije izbora (31. januara) objavi jedan pamfletski članak, insinuiran protiv cijonista. U tom se članku podmetalo cijonistima, da oni hoće utjecati na unutarnji politički razvitak njemačke republike, oslonivši se kod toga na ukupno židovstvo izvan Njemačke, a na kraju članka izriče se nada, da židovski izbornici ne će dati svoj glas onim kandidatima, što zastupaju skicirani program cijonističke »Jüdische Volkspartei«.

Pored spomenutih triju listina bila je i četvrta lista vjerskih konzervativaca i peta listina »srednje stranke« (Religioöse Mittelpartei«).

Dosada je poznat ovaj izborni rezultat: 71 liberalac, 31 cijonist, 2 poale cijonista, 14 konzervativaca i 5 sa listine »Religiöse Mittelpartei«. U krugovima »Jüdische Volkspartei« drže, da će njihova listina imati 33 mandata. I već ovdje naznačeni privremeni izborni rezultat pokazuje, da su pruski cijonisti izvojtštili u tim izborima važan i znatan uspjeh. Nemaju doduše većine u predstavništvu pruskih Židova, nego su brojem mandata tek druga stranka. Ali svatko, koji zna historijati i strukturu njemačkog židovstva, moći će da cijeni uspjeh cijonista, kojih su broj naročito liberalci sve do pred izbore i suviše potcjenjivali.

Godišnja konferenca cijonista u Argentini. »New Yudea« piše: Na devetoj godišnjoj konferenci cijonista u Argentini bijahu zastupane sve važnije židovske institucije u zemlji. Osim toga našli su se ovdje u redovima cijonista ljudi, koji su do nedavno stajali razdaleko od cijonista ali ih je bez izvanje pomoći uspješno provedena akcija Keren Hajesoda privukla k pokretu. Raspravljalo se je o različitim granama opće cijonističke djelatnosti; naročito se mnogo pažnje posvetilo pitanju, kako bi se trebala da ojača sama federacija. Stvorene su rezolucije, da centralni komite okupi nekoliko cijonista, koji će dati neki doprinos za organizacioni fond; nadalje je zaključeno, da g. N. Gesang kao zastupnik argentinske organizacije na 14. kongresu bezuvjetno glasuje za projekat dr. Weizmanna u stvari Jewish Agency, da se K. H. kampanja za god. 1925 započne bezodvlačno odmah iza žetve, to jest u martu, i da se u god. 1925. ima da provede energična kampanja za Keren Kajemet, kako bi se što više novaca pridonijelo akciji za kupnju 100.000 dunama palestinskog zemljišta.

U novi centralni komite izabrani su: kao predsjednik dr. T. Nissinson, kao počasni član. N. Gesang kao upravitelj Keren Kajemeta. M. Rosowsky, kao upravitelj Keren Hajesoda. dr. N. Nichen-son, kao generalni sekretar. dr. L. Swerdlich, a kao članovi gg. Lutzki, Midekel, Epstein, dr. Abrashkin, Edelmann, Rabinowitz i prof. Joseph Mania.

Konferenca Hitahduta u Istočnoj Galiciji. 25. januara održana je u Lavovu konferenca stranačkog vijeća Hitahduta za Istočnu Galiciju. Ta je konferenca imala formu izvanredne zemaljske konference a bilo je prisutno veoma mnogo delegata iz provincije. 50 mjesnih organizacija zastupalo je 88 delegata. Na konferenci bijahu delegati varšavske centrale Hitahduta, zastupnik sejma A. Lewinsohn i M. Gordon a centralni komite za Zapadnu Galiciju zastupao je urednik I. Freund. Ing. Reiser održao je opširan referat Egzekutive, koji kaže, da je centrala bila u vezi sa 96 mjesnih grupa iz Istočne Galicije. Za posljednje je godine prodano 4000 akcija Radničke Banke. U žarištu rasprava bilo je pitanje o zadacima i metodama, kako će stranka raditi na području omladinskog pokreta i pokreta Hehaluca. O tom su pitanju, bila dva referata. Referirali su Lubianiker i Schwarz. U glavnome je naglašena važnost sistematske odgoje u duhu radne Palestine u onim redovima omladine, koje dosada nijesu zahvatile razne židovske omladinske organizacije, a zbog strukture tih redova nijesu ih ni mogli da zahvate. U tom je smislu stvorena naročita rezolucija u kojoj se pozdravlja osnutak nove omladinske organizacije »Gordonia«, koja ima zadatak, da omladinu odgoji u duhu pokojnoga vodjen palestinskih radnika A. D. Gordona. Zaključeno je pored ostaloga, da se svi članovi oporezuju jednim radnim danom, a sav će prihod tog oporezovanja upotrijebiti za osnutak i uredjenje poljoprivredne halučke farme u Istočnoj Galiciji. U novu egzekutivu izabrani su: Rosenzweig, kao predsjednik pa Hausmann, Moler. Melzer, Rotenstreich, M.

Schwarz i zastupnici sejma Heller, Silberschein i Schwarz.

Finski Židovi za gradnju kuća u Palestini. Cijonistička egzekutiva u pismenoj je vezi s grupom nekih poznatih cijonista u Finskoj, koji su zatražili upute o uredjenju stanbenih zgrada u Palestini. Egzekutiva je pozvala tu grupu da pošalje svoje zastupnike u Palestinu, kako bi se dogovorila s njima o izvedbi toga plana. Prema tom planu sagradilo bi se u Tel-Avivu 300 jednostavnih kuća za stanovanje. Keren Hajesod i općina Tel-Aviva spremni su da preuzmu jamstvo, da će investicija u tu gradnju donijeti određeni dohodak. Treba da se jamči za netto dohodak od 8% za vrijeme od 12½ godina. Poduzetnici imali bi se sa svoje strane obvezati, da stanarina ne će iznositi više od 12% za gradnju investirane svote. Ovaj plan, kojim se nadaju ublažiti nestašicu stanova u Tel-Avivu, pretpostavlja gradnju vrlo skromnih stanova od 2 sobe i kuhinje. Troškovi gradnje jedne kuće, zajedno sa uređajem, ne bi prekoračili svotu od 300 L. Prema tome iznosili bi troškovi gradnje 300 ovakovih kuća 90.000 ili najviše 100.000 funti.

Zlatna knjiga Keren Kajemeta u Wembley-u. Poticajem Herberta Samuela prevest će se doskora drugi svezak »Zlatne knjige« na izložbu u palestinski paviljon u Londonu. Ova je knjiga kronika, u kojoj su zapisana imena svih aktivnih saradnika u židovskom pokretu, a zabilježeni su i svi važniji događaji u novoj židovskoj historiji. Dosada se ta knjiga čuvala u glavnom uredu Keren Kajemeta, pa je ondje bila interesantni objekt za one, što su posjećivali Palestinu. Vanredno lijepu izvanju opremu knjige čine u glavnome umjetnički ured iz slonove kosti i uspjeli filigran-radovi. Zbog toga je veoma vjerojatno, da će ova umjetnina biti jedna od najinteresantnijih predmeta ovogodišnje izložbe. Knjiga će se dakako prije prevoza iz Jerusolima visoko osigurati.

Dar od 5000 funti za jerusalimsko sveučilište. »Jewish Chronicle« javlja, da je predsjednik cijonističke organizacije u Sidneyu, gosp. Morris Symonds darovao L 5000 za jevrejsko sveučilište u Jerusolimu.

Iz Palestine

Novi planovi za industriju u Palestini. Trgovачki i industrijski departement palestinske Egzekutive prima danomice mnogo molbi, kojim se od Keren Hajesoda traže zajmovi za podupiranje i osnutak raznih poduzeća. Najveći dio molitelja došao je nedavno s vlastitim kapitalom u zemlju, pa traži finacijsku potporu, da započne svoj rad na raznim privrednim područjima. Uvid u ove molbe pokazuje, koliko je velik i različit broj tih planova o novim poduzećima. Medju moliteljima imade tvorničara košulja, čarapa i pamučne robe. Imade interesat, koji hoće da sagradi u Jafi parnu praonu, a radio je u toj struci mnogo godina. Neki već mnogo godina naseljeni kolonist hoće da uveća svoju produkciju konzerva; imade mnogogodišnje iskustvo u konzerviranju voća i povrća. Kvucu u Eni Harodu traži zajam od L 500. i to 100 funti u gotovom novcu, a 400 funti kao garanciju za nabavu jednog motora i građevnog materijala, kojim će se urediti tvornica voćnih konzerva i konzerva povrća. Neki trgovac iz Jerusolima traži zajam, da uredi tvornicu konzerva od riba, a drugi neki trgovac iz Jerusolima moli potporu, da uveća svoju importnu trgovinu sušenih haringa. Treći neki jerusalimski trgovac treba zajam od L 250, da nabavom strojeva rekonstruira svoju tvornicu makaronija.

Medju mnogobrojnim moliteljima ima kobasičara, radnika i stručnjaka u proizvodnji papirne robe, luksusne robe od kože, raznih predmeta od drva, lončarske robe i mnogih drugih produkata.

Šećerna industrija u Palestini. Cijonistička poljoprivredna pokusna stanica u Atlitu izdala je nedavno treći svezak svojih publikacija. U tom je svesku agronom Elazari objavio svoja istraživanja o mogućnostima šećerne industrije u Erec Jisraelu. Knjiga ima nekoliko lijepih reprodukcija i mnogo preglednih tabela. Elazari kaže, da je osnutak šećerne industrije u Palestini veoma važan za gospodarstvo Erec Jisraela. Prosječno se svake godine uvozi 7800 tona šećera, a to iznosi 234.000 egipatskih funti. Doskora će potrošnja še-

čera znatno porasti zbog produkcije marmelade i sličnih voćnih produkata. Kad bi se šećer producirao u samoj zemlji, mogla bi se laglje pomagati sva ta produkcija raznih voćnih produkata i preradjevina šećera. Stoljećima raste već šećerna trstika u Palestini, a nekoć je postojala i dobro razvijena fabrikacija šećera. Sada se proizvodi vrlo mala količina šećerne trstike, ali se gajenje te trstike nije nikada posvema napustilo. U Daganiji i Ben Šemenu izvedeni su neki pokušaji, koji pokazuju, da bi na svakom hektaru moglo da rodi 45—100 tona trstike sa 9 do 18 postotaka šećerne sadržine. U Egiptu je 23.000 hektara zasadjeno šećernom trstikom, a to je trećina one površine, na kojoj se gaji pamučika. U Egiptu je zemljište četiri do deset puta skuplje nego u Palestini. Teškoća je u Palestini, što šećerna trstika može da uspijeva tek ondje, gdje ima dovoljno vode u svako doba godine. Pored toga je radna snaga mnogo skuplja nego u Egiptu. Produkcija šećera traži veoma mnogo sezonskih radnika, pa bi se prema tomu morale da nadju metode, da se šećerna trstika spremi za veći dio vremena u godini, kako bi se postepeno moglo uposliti što više radnika. Kulturom trstike trebali bi se baviti posjednici malog zemljišta, koje ne trebaju plaćenih radnika. Nadalje bi trebalo da se kombinirano gaji trstika i šećerna repa tako, da bi bile dvije žetve u raznom vremenu godine. Porodica, koja ima jednog odraslog i dva mladja muškarca, mogla bi da obraduje farmu od 1½ hektara, zasadiвши jednu trećinu tla šećernom trstikom, drugu trećinu šećernom repom, a ostalu bi trećinu zasadili biljem i povrćem, koje je potrebno za kućanstvo.

Ovaj je svezak pokusne stanice izdan u dva izdanja, jedno je jevrejsko, a drugo englesko. Koga pobliže interesira ova dobra stručna knjiga, može je naručiti u našem uredništvu.

Doček sir Alfreda Monda u Jerusolimu. Sir Alfred Mond stigao je 1. februara u Jerusolim, gdje stanuje u kući palestinske vlade kao gost Herberta Samuela. Uveče je u jevrejskoj operi odigrana njemu u čast svečana predstava, na kojoj se izvodila Puccinijeva opera »Tosca«, a iza toga održan je u kući palestinske vlade banquet, kojemu su prisustvovali vidjeniji zastupnici Židova i Arapa. Drugog dana, prije podne priredila mu je cionistička palestinska egzekutiva u Jerusolimu čajanku, a tom je prilikom Mond razgovarao s pojedinim članovima egzekutive o nekim cionističkim pitanjima. Prema programu svog boravka u Palestini posjetit će g. Mond Tel Aviv, Dilb, Rišon Lecijon, Mikve Israel, Petah Tikvu i Hajfu. U Hajfi će prisustvovati svečanom otvorenju tehnikе. Iza toga odlazi na tri dana u Siriju, a onda će se vratiti u Palestinu, da tri dana proboravi kod haluca u Emeku. 22. februara vraća se u Englesku.

Mjere protiv spekulacije. Poljoprivredni komite nedavno osnovanog palestinskog »Imigracijonog Vijeća« zaključio je, da u zajednici s palestinskom cionističkom Egzekutivom i Keren Kajemetom osnuje ured, koji bi pored ostalih zadaća morao da uređuje kupnje zemljišta i organizuje naseljivanje pojedinih porodica na selu. Komite hoće, da u Palestini i izvan nje provede veliku akciju za naseljivanje novih imigranata na selu.

Komite se nada, da će moći oslabiti nezdravu koncentraciju na Tel-Aviv, koja je veoma podigla cijene zemljištima i gradilištima u gradu i predgrađu, ako useljenicima dade priliku, da podju na selo. Mnogim porodicama ne dostaje novac za kupnju zemljišta, za nabavu gospodarskog inventara i za kultiviranje tla. I mnogi su haluci morali da traže zarade u gradu, jer ih više ne pomažu, da se nastane na selu. Keren Kajemet ulaže sva sredstva u kupnju novog zemljišta, kako bi se što većem broju useljenika moglo da dade dovoljno poljoprivrednog tla.

Palestinski pasoši. Ovih će se dana izdati prvi palestinski pasoši. Naličit će engleskim pasošima. Tekst će biti otisnut u 4 jezika i to: engleski, arapski, jevrejski i francuski.

Velik zajam za izgradnju vodovoda u Jerusolimu. »Jewish Times« javlja, da je englesko društvo Palestine Economic Board, na čelu kojega je sir Alfred Mond, dalo gradskoj upravi Jerusolima zajam od L 75.000, da ga upotrebi za gradnju vodovoda.

Pomorska biološka stanica u Palestini. Govori se, da dr. Walter Steinitz iz Breslaua sprema uredjenje pomorske biološke stanice na palestinskoj obali. Dr. Steinitz posjetio je prošle godine Palestinu, pa je ovdje istraživao mogućnosti, da se izgradi biološka pomorska stanica. On namjerava, da započne radom u ovom mjesecu. Vlada mu je dopustila, da istražuje čitavu obalu od Ral-EI-Nakura do Gaze.

Rutenberg gradi na zemljištu K. K. L. K. K. L. stavit će na raspolaganje Palestine Electricity Co. Ltd-u, koji radi na temelju Rutenbergove koncesije, dio zemljišta u Hajfi za uredjenje transformacione stanice. Predaja zemljišta uslijedit će po običajnim uvjetima nasljednoga zakupa.

Registriranje zemljišta za univerzu. Duskora će se oficijelno otvoriti jevrejska univerza po Lordu Balfouru. Poradi toga zanimivo je, kako se je pribavilo zemljište za gradnju univerze. Već pred rat učinjeni su prvi koraci u toj stvari. Tada je darovao u tu svrhu odbor Hoveve Cijona u Odesi 50.000 franaka (oko L 2000), a Keren Kajemet pozajmio u tu svrhu istu svotu i napokon pridodjoše i doprinosi gosp. I. J. Goldberga, koji sada stanuje u Tel-Avivu, u iznosu od L 7000. Gosp. Goldberg, kao i odbor Hoveve Cijona, prenio je svoja imovinska prava na K. K. L., koji je tako došao u posjed pravnog potraživanja na zemljište u vrijednosti od L 11.000.

Formalni prijenos univerzitetskog zemljišta na ime K. K. L. proučava sada cionistička egzekutiva.

Imigracija u januaru 1925. Prema nedavno objavljenom službenom izvještaju uselilo se je u januaru 1925. u Palestinu 1840 ljudi. Prirast dakle prema mjesecu decembru 1924. iznosi 175 ljudi, jer je u decembru ušlo u zemlju 1665 imigranata.

Iz Jugoslavije

Jugoslavenski konzulat u Kairu o mogućnostima izvoza iz Jugoslavije u Palestinu. Zagrebački privredni dnevnik »Jugoslavenski Lloyd« donosi u svom broju od 7. februara saopćenje jugoslavenskog generalnog konzulata u Kairu o mogućnostima izvoza iz Jugoslavije u Palestinu. Saopćenje konzulata izradjeno je na temelju podataka, koje je konzulatu dao jedan predstavnik palestinske upravne vlasti, a glasi ovako:

»Odkako je Engleska dobila mandat u Palestini, stanje i životne prilike su se tako promijenile. Iz svih strana zemaljske kugle dolaze mnogobrojni iseljenici, koji osnivaju nova naseljenja. Svuda se dižu sela i varošice. Stara naseljenja pak proširuju se novim kvartovima i ulicama. To sve iziskuje uvoz velikih količina građevinskog materijala.

Drvenarija i cement naročito bi se mogla dovoziti u gradnim količinama, jer su preko potrebite. Drvene izgradjevine, gotova izradjena vrata, prozori, namještaj obični i boljeg kvaliteta (kreveti, ormari, stolovi itd.), prosti i finiji kuferi i sanduci. Ašovi, lopate, zemljano posudje, korpe, hasure i druga pletiva. Pored toga Palestina potrebuje velike količine hrane kao brašno, krumpir, šljive, suho i konzervirano povrće, sjemenja od bundeva itd.

Druge zemlje uvoze sve te artikle. Mislim da kad bi se posao dobro organizovao, naša bi trgovina s uspjehom konkurirala i Francuskoj, Njemačkoj i Italiji sa gore označenim proizvodima. Čak i Turska i Grčka uvoze dosta robe, koje ne proizvode same. U posljednje vrijeme i Rumunija čini pokušaje da zauzme to tržište. Naravno i ovom prilikom valja napomenuti, da je veoma potrebno da se organizuje naša plovitba u toj mjeri, da

bi mogla redovno dolaziti u Palestinske vode, kao što od već dvije tri godine rade Rumunji, koji za sad imaju dvije tovarne i jednu putničku ladju za Haifu i Jafu, dva pristaništa, kuda se vrši uvoz iz Palestine. Ti rumunjski brodovi saobraćaju redovno dva puta mjesečno.

Medjutim, koliko je nama poznato (red. Židova) ne vlada u jugoslavenskoj drvnoj industriji nikakav interes za palestinsko tržište. U Rumunjskoj su neki cionisti osnovali naročito dioničarsko društvo, koje eksportira robu iz Rumunjske u Palestinu. Ovo društvo posjeduje dvije velike ladje, koje redovno stizavaju s tovarom u Jafu i Haifu. U ovim je lukama to društvo sagradilo posebna skladišta. Eksport drva iz Jugoslavije u Egipat razvijen je u jakoj mjeri, pa bi naša poduzeća mogla veoma lako organizirati promet sa susjednom Palestinom služeći se primjerom Rumunjske.

Iz sjednice Radnoga Odbora. U sjednici Radnoga Odbora od 11. o. mj. čitaju se dopisi Egzekutive radi otvorenja hebrejskoga sveučilišta u Jerusolimu, zatim povjerljivi prikaz političkog stanja pokreta. Iza toga izvješćuje upravitelj Keren Hajesoda, Šimo Spitzer, o uspjehu akcije Keren Hajesoda u Dubrovniku i Splitu, koji je vrlo povoljan. Prihvaćen je nacrt za diplomu kamen temeljca za našu jugoslavensku farmu, a zatim se raspravljalo o nastavku akcije, pa je gg. Lavu Sternu i Davidu Spitzeru povjerenje, da vode tu akciju i da sebi izaberu saradnike. Blagajnik Saveza, David Spitzer, predlaže budžet za narednu godinu, ali će se, obzirom na njegov prijedlog u sjednici S. O. u Brodu n/S., budžet pretresati u savezu s raspravom o tome prijedlogu na slijedećoj sjednici.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA!

U polovici smo drugoga kvartala, a do sad bio je uspjeh rada nada sve slab. Još nam se pruža jedna prilika, da popravimo dosadašnji slabi uspjeh sabirnoga rada:

Purimska akcija.

Za 3 tjedna slaviti ćemo tradicionalnim načinom Purim. Iskoristite tu priliku. Priredite svagdje velike zabave ili obidjite sve židovske kuće, a na Purim niko Vas ne će odbiti.

Samo ako ćemo sve sile naprezati, moći ćemo doista ispuniti našu obvezu prema K. K. L.

Zato pozivljemo sve naše povjerenike, da vrše svoju dužnost!

Uprava Keren Kajemet LejIsrael.

IZ PALESTINSKOGA UREDA.

1.

Jeftino putovanje u Palestinu linijom Lloyd Triestino.

Lloyd Triestino otvorit će za kratko vrijeme novu i jeftinu prometnu prugu za Palestinu. Put od Trsta do Jafe stajat će trećom klasom s opskrbom 6 funti šterlinga. Ta će pruga služiti za promet useljenika i turista, a Lloyd će joj staviti na raspolaganje dva moderna broda (»Karintija« i »Sorija«), od kojih svaki imade po 200 kreveta, »Karintija« će prvi puta otploviti iz Trsta na 11. marta, a »Sorija« na 25. marta.

Palestinski Ured.

2.

Ekskurzija židovskih studenata u Palestinu.

Židovski studenti iz 18 zemalja, organizovani u »Svjetskom savezu židovskih

studentata«, priredjuju prigodom otvorenja prve židovske univerze u Jerusolimu ekskurziju u Palestinu.

Ova će ekskurzija pružiti priliku židovskim studentima, da lično upoznaju život i zemlju. Od osobite će važnosti biti to, što će ovi židovski studenti prisustvovati svečanom otvorenju univerze dne 1. aprila. Kako je poznato, prisustvovat će kod svečanosti prof. Albert Einstein, lord Balfour (kao zastupnik engleske vlade), H. Weizmann itd.

Ekskurzija u Palestini traje 18 dana (od 1. do 18. aprila), t troškovi iznosit će 20 funti (oko 5500 Din.). Vodstvo ekskurzije jamči za potpuno provedenje predviđenoga programa.

Reflektanti neka se radi tačnijih informacija obrate na Palestinski Ured, Zagreb, Ilica 31, III. kat.

Skupni izlet u Palestinu. Prigodom otvorenja sveučilišta u Jerusolimu priredjuje bečki »Morgenzeitung« zajedno sa društvom »Lloyd Triestino« skupno putovanje u Palestinu. Glavni dio programa toga putovanja čine svečanosti u Jerusolimu za otvorenja sveučilišta i posjet mnogih centara židovske djelatnosti. Posjetit će se mnoge kolonije i farme. U programu je puta i petdnevni boravak u Egiptu. Putovanje traje od 21. marta do 21. aprila ov. god., a putuje se iz Trsta ekspresnim brodom »Tevere«. Potanji program objavit ćemo doskora. Troškovi puta (2. razred na željeznici i parobrodu) uključivši amo prehranu, stanove u hotelu, napojnice, putovanja automobilom, prenos prtljage i t. d. iznosit će otprilike 85 funti. Točni prospekti izaći će ovih dana, a mogu se naručiti u upravi »Wiener Morgenzeitung«, Wien II., Taborstrasse 1—3.

Henrietta Pollak. U subotu, dne 7. o. mj. preminula je u Zagrebu u dobi od 50 godina gospođa Henrietta Pollak, te je u ponedjeljak, dne 9. o. mj. uz veliko saučesće sahranjena. U pokojnici, vrlo obljubljenj i otmjenoj gospođi, dobroj Židovki gubi član predstojništva bogoštvene općine g. Bela Pollak svoju suprugu. Našem sumišljeniku i njegovoj porodici izrazujemo naše saučesće.

Predavanje g. dra. Aleksandra Lichta u »Judeji«. Dne 5. o. mj. govorio je u Judeji njen zaslužni senior dr. Aleksandar Licht o općem savremenom položaju u cionističkom pokretu. Istakao je medavne događaje u političkom životu cionizma. Pored toga se je potkraj predavanja osvrnuo na rad i stanje pokreta u nas, pa je podvrgao kritici vodstvo naše cij. organizacije.

Sanski Most. Već pred više mjeseci osnovano Žid. Omlad. Udruženje »Cijon« u S. Ž. O. U. radi intenzivno u internom radu (napose veoma lijepo sa djecom), a sada je počelo da radi i eksterno sa jevrejskim građanstvom. Kao početak priredaba za jevr. građanstvo održano je 17. pr. mj. veoma uspješno Bjalikovo veče, koje je bilo veoma dobro posjećeno od jevr. građanstva. O Bjaliku je govorio Jakica Levi, a Sarina Levi, Rifka i Mordo Kabiljo deklamirali su neke Bjalikove pjesme.

Doboj. Dne 25. pr. mjeseca održao je pred jevrej. građanstvom i omladinom Doboja nakon srdačnoga pozdrava predsjednika bogošt. općine dra. Skuteckoga Cvi Rothmüller uspješno predavanje o zadaćama i stanju cionizma te o potrebi osnutka omladinskoga udruženja. Nakon predavanja osnovano je Žid. Omladinsko Udruženje u S. Ž. O. U., kojemu je pristupilo građanstvo kao članovi utemeljitelji. Izabran je slijedeći odbor oml. udruženja: Leon Albahari, predsjednik; Jakob Levi, potpredsjednik; Lucija Schwager, tajnik; Moric Elazar, blagajnik; Debora Atijas, povjerenik »Gideona« i »Haaviva«. Društveno povjereništvo za K. K. L. preuzeo je Daniel Pesah, a skupljanje maraka za K. K. L. J. Levi. Rad je već udruženja s mnogo volje započeo.

Promocija. Naš sumišljenik g. Henrik Citryn, član »Judeje«, promovirat će na zagrebačkom sveučilištu u subotu 14. o. mj. na čast doktora sveukupne medicine. Srdačno čestitamo.

Zeleni šekel. Šekel narodno-socialističke cionističke partije Hitahdut dobiva se kod Hapoel-Hacaira, Zagreb, Jurišićeva ul. 28. p. A. Hans Hochsinger.

IZ RADNOGA ODBORA SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA (Zagreb, Ilica 31. III.)

I. Izvještaji i kontakt sa R. O. U posljednje vrijeme stižu izvještaji savezu slabo, pa R. O. nije dovoljno upućen u rad omladine. Napose nismo još uvijek dobili točne odgovore na cirkulare, pa zbog toga ne znamo, jesu li izvršene sve upute, koje je R. O. u posljednje vrijeme razaslao. Budući da će »Vjesnik« S. Ž. O. U. uskoro izaći, molimo udruženja, da nam odmah pošalju izvještaj o stanju društva i o radu u posljednje vrijeme. »Vjesnik« će istom onda moći izaći, kad stignu izvještaji.

II. Purim-materijal. Od materijala za Purim mogao je R. O. da spremi samo dvije dječje deklamacije, dok se jedna deklamacija nalazi u novome broju »Haaviva«, koji za nekoliko dana izlazi iz štampe.

Umoljavaju se udruženja i pojedinci, koji imaju bilo što zgodno za Purim, da nam to kretom pošte pošalju.

III. Sav. ferijalno naselje. Na naš cirkular o fer. naselju nismo dosad primili nijedan pozitivan odgovor, ali bi ipak bilo

moguće, da ga ostvarimo negdje u blizini Sarajeva, koje dolazi u obzir za slet. Prema našem proračunu iznosili bi troškovi (bez puta) na 6 nedjelja po osobi 750—900 Din. Osim toga morale bi se donijeti neke stvari sa sobom (n. pr. gumi), p

Određujemo, da se na prvome društvenom sastanku govori o ferijalnome naselju (kratku uputu u tom pitanju naći ćete u današnjem broju »Židova« i u novembarskome broju »Vjesnika«). Iza toga sastanka neka udruženja odmah jave, koji bi članovi htjeli da dodju na naselje i koje bi im vrijeme bilo najzgodnije. Prema tim odgovorima stvorit će R. O. daljnje odluke.

IV. Keren Kajemet. Razaslanu su brojevi fondovoga glasila »Unser Fonds«, da svako omladinsko udruženje može upoznati različite metode rada i da ih onda provede. Osim toga izaći će u novome »Vjesniku« opširna uputa u rad za Keren Kajemet, pa se svi sav. članovi već sada upozoravaju, da imaju točno pročitati ovu stvar.

V. Ured za nabavu knjiga. Uspjelo nam je nabaviti katalog Jüdischer Verlags u Berlinu, pa smo ga poslali svim sav. udruženjima. Držimo da nije od potrebe preporučivati udruženjima i pojedincima, neka nabave knjiga. Ujedno javljamo, da se sve knjige toga i ostalih izdavačkih zavoda mogu nabaviti preko R. O. uz jeftiniju cijenu. Na knjige Jüd. Verlags dobiva se 10% popusta. Prema tome molimo udruženja, da nam što prije jave trebaju li kakvih knjiga iz toga kataloga.

VI. Popis članova. Umoljavaju se posljednji put da pošalju popis članova prema uputi u »Vjesniku«, novembar 1924., str. 8., slijedeća sav. udruženja: Jevr. gimnast. društvo, Beograd; Žid. pjev. društ. »David«, Niš; »Hagibor«, Požega; Žid. šp. i gomb. društ. »Bar-Kohba«, Sarajevo; »Bne Israel«, Skoplje; »Hakoah«, Subotica; Oml. sekc. Jevr. Nac. Dr., Vršac.

VII. Ponovno se upozoravaju sav. udruženja, da na objave u »Židovu« imaju odgovarati kao na posebne dopise i da imaju sačuvati izvadak u arhivu.

Literarni Sastanci Zagrebačke Židovske omladine održavat će u nedjelju dne 15. veljače 1925. u 2½ sata u žid. djačkoj menzi I. Izvanrednu glavnu skupštinu sa slijedećim dnevnim redom: 1. Otvorenje; 2. čitanje zapisnika; 3. tajnički referat; 4. blagajnički referat; 5. promjena pravila; 6. demisijski odbora; 7. apsolutorij; 8. izbor novoga odbora; 9. eventualija.

Ovime se pozivaju svi članovi i seniori, da prisustvuju skupštini. — Odbor.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael)

Izkaz darova br. 9. za vrijeme od 29. januara do 12. februara 1925.

OPĆI DAROVI.

Sisak: Lorum partija u Novom Sisku 50.—
Zagreb: Berta Engel 50.—, oklada Milhofer-Weltmann 10 60.—
110.—

SKRABICE.

Visoko: Zadik K. Danon 25, Isak J. Papo 22, David D. Maestro 20, Avram A. Danon 10, Josef D. Maestro 55, Moric A. Danon 10, Mirjam Danon 5, Žid. Nac. Društvo 39.50 186.50
Ogulin: L. Miesner 20, Braća Goldner 34.80, I. Gerner 75, I. Unterberger 10, Milan Licht 105,
244.80

Sisak: Armuth i Richtmann 24.25, dr. L. Ferić 17, Jakob Heumer 17, Hermann Weiss 22, Ljerkica Gross 15.25, Trautmann i Lichtenberg 6.50, Aleks. Rosenfeld 6.25, N. Plätschik 5 113.25
Kariovoselo: Dr. Julije Dohany 100.—
Alibunar: Em. Stein 140.—
Zagreb: Klara Barmaper 163.85, Hinko Schlesinger 61.90, Büchler 100 325.75
1110.30

SAMOOPOREZOVANJE.

Vinkovci: Udovica Weil 25.—

ZLATNA KNJIGA.

Beograd: Klub »Jedinstvo« upisanje za god.

skupštinu u Zlatnu knjigu. Među članovima istakli se Isak Tajtacak 800, Lazar Kalinić 200, Isak Armidj 200. Razni darovi 1800 3000.—

JAAR JUGOSLAVIJE.

Beograd: Godišnji prilog Jevrejskog Ženskog društva 12 maslina 1000.—

Vinkovci: Na svadbi Ani Fleisch-Pesing daruju po 100: I. Pesing, B. Fleisch, Arnstein, Wolkenfeld; po 50: Ing. Moser, dr. Lang, A. Beck, Milanković; po 30: Emi Lederer, Lili Weiss, Vilma Zilzer 680.—

1680.—

TORA DAROVI.

Bjelina: Zadik Baruch st. 60, Mošo M. Levi, Sarajevo 25, Aron Altarac 10, Rafael Sal. Levi 5, Jakov Semo 10, Vilim Schwitzer 70, Moric H. Altarac 10, Jakob D. Salom 10, Haim M. Finci, Sarajevo, 30, Avram D. Maestro 10, Sal. D. Kabiljo 5, Jakob Perera 30, Eliša Kabiljo, Zavidović 10, Sal. Kalderon, prof. 25, Leo Nussbaum 50, Daniel Salom 20, Josef Perera 20, Mošo Baruh 20, Haim Z. Baruch 20, Baruh Zadik ml. 30, Jakob S. Kabiljo 10 480.—

Beograd: Jozif O. Bennenisti 600, David Eškenazi 50 650.—

Vinkovci: Weinberger 50, Jafie 50 100.—
1230.—

DAROVI ZEMLJE.

Visoko: Desetina društvene imovine godine 1924. 300.—

Beograd: Prilog G. Goldberger, adv., 200, Na Berit Mila sina Danitia 226.50, na veridbi Lili Kadmon-Adanja 275.50, Prilog David Demajo 105, prilog Gavro Nachmias 50, Sima Leović umj. cvijeća na dan veridbe Lili Kadmon 50, na vjenčanju G. M. Ruso-Alkalay 350, na venčanju Ž. Ruso-Testa 300, na Berit Mila sina David Pinto 260, na prstenu M. Kalderon-R. Majer 350, na aklara mjentu I. Koen-Kalderon 325, prilog Rafaela Finci 100, na vjenčanju Bencion-Eškenazi 380, na venčanju Amodaj-Nisim 375, na venčanju Alkalay-Klarison 425, na venčanju Rubinović 425, prilog društva Bratska Sloga 315, skupljeno u kući A. Almuslino 75, prilog Moše Alfandari 20, na svadbi Horner 190, Hanuka akcija: sakupile: Erna Davičo 650, Ž. Levi 82.50, Erika Davičo 80, Sultana

Aladiem 180, Sara Atijas 120, Ana Bararon 110, Rašela Bararon 224 6243.50

Zagreb: Hacofo Hanuka akcija: Slavko Stern 535, Branko Kastl 310, Milan Wolf 371.25, S. Friedrich 104.25 1320.50
7864.—

DJEČJI SABIRNI ARAK.

Zagreb: 70.—

DAROVNA KNJIGA.

Beograd: Na ime pok. Aleksandra Melameda upisuju u Pinkas: gdja. Lebl 500, dr. David Albala 500, Za upis Alkana Derasi 500 1500.—

Vinkovci: Na zaručama Zlate Schlesinger—Hugo Deitelbaum daruju: u po 300: Hugo Deitelbaum, Zlata Schlesinger, po 200: Ziga Brichta, dr. A. Stark, Vilko Ornstein, Jakob i Mavro Schlesinger, po 100: dr. Jakob Stanić, Jenö Friedmann, po 50: Žiga Hoffmann, Isak Schlesinger, Natan Schlesinger, Leopold Hirtweil, Adolf Preis, Artur Grünwald, Adolf Hirtweil, Stojadinović, po 30: Adam Stein, 58 Isidor Herzog, 10 W. Schlesinger, 5 Adolf Roth, Sig. Türkel 2108.—
3608.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	5.097.30
Iz Srbije	12.393.50
Iz Bosne	966.50
Iz Vojvodine	240.—
	18.697.30

Od 1. oktobra 1924. do 12. februara 1925. uništeno sveukupno Dinara 250.529.75.

PRICE ZA ŽIDOVSKU DJECU.

Uprava Keren Kajemet Lejisrael u Zagrebu izdala je ovu knjigu, koja je pored lijepoga sadržaja i vrlo lijepo opremljena. Knjiga se može dobiti kod uprave uz CIJENU OD DIN 25.—. Pošto zaloha nije velika, upozorujemo reflektante, da odmah naruče ovu knjigu, jer se kasnije narudžbe ne će moći uvažiti.

**ZLATA SCHLESINGER
HUGO DEITELBAUM**

zaručeni

Vinkovci, mjeseca veljače 1925.

**RUŽA HIRSCHL
EDMUND FRIEDMANN**

zaručeni

Ivanićgrad Zagreb

U mjesecu februaru 1925.

**HINKO KELLER
ELSA ROSENFELD**
zaručeni

Koprivnica Subotica

Mjeseca februara 1925.

**RUŽICA PREIS
EUGEN LUDVIG FRIEDMANN**
zaručeni

Vinkovci, mjeseca veljače 1925.

**STAKLANA
BRAČA GROSS**

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

- Svih vrsti stakla
- Porculana
- Svjetiljaka
- Ogledala
- Okvira
- Staklenih ploča
- Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl L.A.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

VREĆE

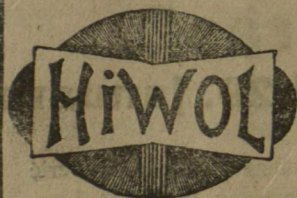
Iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugaj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Brhovecova 13 ZAGREB Telefon 19-85

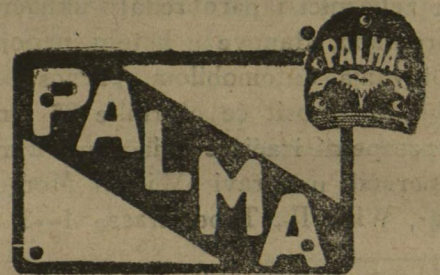
Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremakivih posuđa

„MIRIS“

tvornica običnog i toaletnog sapuna
Bjelovar

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

Kaučuk pete i potplate.

Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Andžela, Petrinjska ulica 26.

Solidna i dobra podvorba, vazda svježja i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilnu posjetu moli

Restauracija „KARMEL“

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

PAMUK

sve vrsti i u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO
ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzojavi: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune